

T.B.M.M.

CUMHURİYET HALK PARTİSİ

Grup Başkanlığı

Tarih: 17 Ekim 2025

Sayı: 14458

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

35306

Aşağıdaki sorularımın Adalet Bakanı Yılmaz TUNÇ tarafından yazılı olarak yanıtlanmasını saygılarımla arz ve talep ederim.

Turan Taşkın ÖZER
İstanbul Milletvekili

Kuyu tipi cezaevleri olarak bilinen yüksek güvenlikli cezaevleri, mimari yapıları ve uygulanan rejim nedeniyle, mahpusların dış dünyayla bağıni neredeyse tamamen koparan, insan onurunu zedeleyen koşullara sahiptir.

İstanbul Barosu tarafından yayımlanan raporda, hücrelerde sağlıklı bir havalandırma sisteminin bulunmadığı, pencerelerin dış dünyayla her türlü bağı koparacak şekilde metal levhalarla kapatıldığı, mahpusların hücrelerine yerleştirilen kameralarla 7/24 gözetim altında tutulduğu tespit edilmiştir. Bu gözetim, yalnızca özel hayatın tamamen ortadan kalkmasına değil, aynı zamanda sürekli psikolojik baskı ortamına yol açmaktadır.

Raporda kuyu tipi cezaevlerindeki uygulamalarının Adalet Bakanlığı'nın kendi düzenlemelerine de aykırılık teşkil ettiği belirtilerek, "Bakanlığın ilgili genelgesi, tutuklu ve hükümlülere haftada 10 saati geçmemek üzere, 10'ar kişilik gruplar halinde ve idare gözetiminde bir araya gelme hakkı tanımaktadır. Ancak mahpuslardan edinilen bilgiler, bu hakkın fiilen uygulanmadığını göstermektedir. Yine aynı genelgede güvence altına alınan spor yapma hakkı da pratikte yalnızca ayda bir kez ve bir saatle sınırlı tutulmakta, bu haliyle sembolik olmaktan öteye geçmemektedir" denilmektedir.

Ortaya çıkan tablo, kuyu tipi cezaevlerinin insan haklarını ağır biçimde ihlal ettiğini göstermektedir. Türkiye'nin taraf olduğu Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 3. maddesi işkence ve insanlık dışı muameleyi yasaklamaktadır. Ayrıca Birleşmiş Milletler Mahpuslara Muameleye Dair Asgari Standart Kuralları (Nelson Mandela Kuralları) mahpusların gün ışığına erişimini, havalandırma hakkını ve sağlık hizmetlerine ulaşımını temel standartlar arasında saymaktadır. Tüm bu uygulamalar uluslararası insan hakları standartları ile evrensel hukuk ilkeleri ile bağdaşmamaktadır. Sosyal izolasyona, insansızlaştırmaya, yönelik tasarlanan bu tip cezaevi insan haklarına aykırı ve psikiyatrik rahatsızlıkların yanı sıra kısa, orta ve uzun vadede ciddi sağlık sorunlarına yol açacağı açıktır.

Öte yandan Kuyu tipi cezaevlerinden başka cezaevlerine nakil için başlatılan ölüm orucu ve açlık grevlerinde özellikle Ali Aracı ve Serkan Onur Yılmaz'ın durumu kritik seviyeye gelmiştir. Anayasa'nın 17'nci maddesinde yer alan "Herkes, yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. Tıbbî zorunluluklar ve kanunda yazılı haller

dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbî deneylere tâbi tutulamaz. Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tâbi tutulamaz” hükmü uyarınca devlet kişileri yaşatmakla görevlidir. Ancak cezaevlerinde sürdürülen ölüm orucu ve açlık grevleriyle ilgili henüz bakanlığın somut adım atmadığı görülmektedir.

Bu bağlamda;

1. Türkiye genelinde halihazırda kaç adet kuyu tipi yüksek güvenlikli cezaevi bulunmaktadır? Bu cezaevlerinde toplam kaç tutuklu ve hükümlü bulunmaktadır?
2. Kuyu tipi cezaevi mimarisinin özellikleri nelerdir? Hangi gerekçelerle bu tip cezaevine ihtiyaç duyulmuştur?
3. Bakanlığınızın genelgesi ile tanınan 10’ar kişilik gruplar halinde bir araya gelme hakkının kuyu tipi cezaevlerinde fiilen uygulanmamasının gerekçesi nedir?
4. Kuyu tipi cezaevlerine ilişkin olarak bakanlığınıza ulaşan kaç şikayet vardır? Bu şikayetler hangi konulara ilişkindir? Bu şikayetlere ilişkin olarak Bakanlığınız hangi somut önlemleri almıştır?
5. Kuyu tipi cezaevinde kalan kaç kişi fizyolojik ve psikolojik şikayetler üzerine tedavi talebinde bulunmuştur?
6. Yeni kuyu tipi cezaevleri inşa edilmesi planlanmakta mıdır?
7. Ölüm orucunda olan tutuklu ve hükümlülerin sağlık kontrolleri düzenli olarak yapılmakta mıdır? Yapılıyorsa hangi sıklıkla ve kimler tarafından gerçekleştirilmektedir?
8. Açlık grevlerinde sağlık durumu kritik seviyeye ulaşan mahpuslar için bakanlık ne tür acil önlemler planlamaktadır?
9. Cezaevlerinde ölüm orucu ve açlık grevi eylemlerine ilişkin olarak Adalet Bakanlığı tarafından bugüne kadar hangi somut adımlar atılmıştır?